

Barendrecht

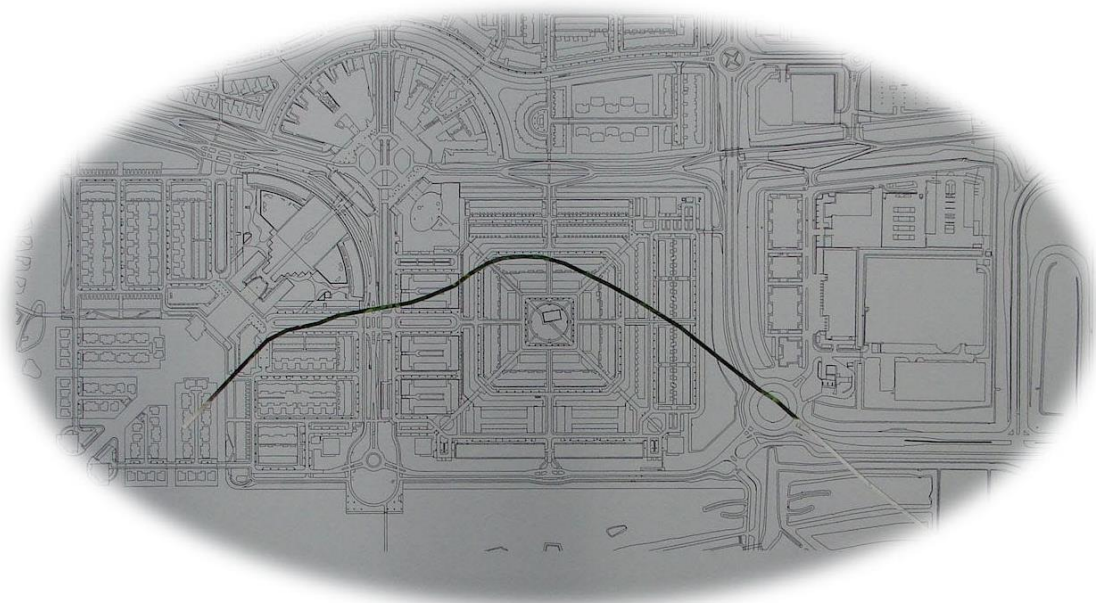
Contactblad

Nº 122 Jaargang 2010/2

Het geheugen van Barendrecht

Nog altijd
even ambachtelijk

DE **Weypoort**
DICK SCHUMACHER

Kaasspecialzaak De Weypoort
Middenbaan 87
telefoon: 0180 - 61 29 29
www.deweypoort.nl

Velo Beheer BV

Postbus 27
2990 AA Barendrecht

annink Luxe
cadeaux - porselein - kristal - bestekken

Middenbaan 33a
2991 CS BARENDRECHT
Tel.: 0180 - 616628

**Schildersbedrijf
Raymond Sluiter**

- * Onderhoud
- * Renovatie
- * Wandafwerking
- * Glaszetten

Griegplantsoen 19
2992 EH Barendrecht
tel 0180 616 888
mobiel 0653 803 641

Plezierig zaken doen met Berkman!

Een familiebedrijf dat 100 jaar bestaat. Zeker in de huidige snelle wereld lijkt dat een prestatie die niet meer van deze tijd is.

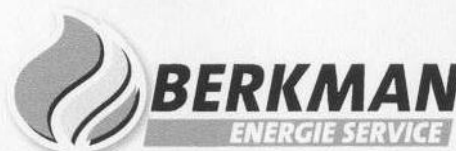
Momenteel behoort Berkman Energie Service tot één van de grotere onafhankelijke leveranciers van brandstoffen en smeermiddelen in Nederland. Zaken doen met Berkman Energie Service betekent betrouwbaarheid, duidelijkheid, maar vooral op een plezierige manier zaken doen met elkaar.

Plezierig zaken doen betekent voor ons:

Wat maakt ons bedrijf voor u plezierig? De medewerkers, de producten, de prijzen? Woorden alleen zijn hierbij onvoldoende. Maak persoonlijk kennis met ons en ervaar voor uzelf de plezierige sfeer en duidelijke cultuur van Berkman Energie Service!

- Maatwerk leveren
- Weten wie onze klanten zijn
- Onze jarenlange kennis en ervaring aan u beschikbaar stellen

- Dag en nacht bereikbaar zijn
- Kwaliteitsproducten tegen concurrerende prijzen
- Duidelijke afspraken zonder kleine lettertjes

Berkman Energie Service B.V. • Tuindersweg 34 • 2991 LR Barendrecht • 0180-643643

Het brood van
Bakkerij Pot is
net zo'n feest

In de luxe
winkels van
bakkerij Pot
vindt u een zeer
groot assorti-
ment, iedere
dag versgebak-
ken broodsoor-
ten. Voor u
zeker aanleiding
genoeg de win-
kel vol lekkernijen
te bezoeken.

bakkerij pot

Bakkerij: Singel 29 - 2992 BN
Barendrecht Tel.: 0180 - 613 356
Filialen:

Onderlangs 15 Barendrecht
Tel.: 0180 - 613 042

Blijleven Foodservice B.V.
Handelsweg 82-83, 2988 DB Ridderkerk.
Tel.: (0180) 61 21 23. Fax: (0180) 62 03 23.
www.blijlevenfoodservice.nl

hét adres voor tanken wassen & shoppen

**aanhangwagen
verhuur**

ziedewij
pitstop van Barendrecht

Middelweg 3 - Barendrecht

VIJFVINKEL SCHOENEN

Middenbaan 98 • 2991 CT Barendrecht
Tel. 0180 - 613 221 • Fax 0180 - 611 314

DE FIETSENMAKERIJ AGN

Gouwe 3c
2991 CJ
Barendrecht
0180 623600

Lid van
UNETO-VNI

Loodgieter en installatiebedrijf Ton Blinde

**Leveren en plaatsen van badkamers en toiletten,
ook sanitaire aanpassingen voor ouderen en minder validen**

- sanitair • douche- en badschermen
- reparatie • onderhoud • watervoorzieningen

Devel 10 - 2991 RB Barendrecht - Tel. 0180-615096

Automobielbedrijf M. Vogelaar

Onderhoud - reparaties - verkoop automobielen
APK keuringen

v.d. Meulenstraat 6 - 2992 KM Barendrecht
Telefoon 0180 - 394666

KTV • hi-fi • video

Gloeilampen • tl-

buizen

vof
veenelektronika

ONDERLANGS 16 BARENDRECHT
TELEFOON (0180) 69 00 50

Dorpsstraat 141 • 2992 BD Barendrecht • tel: 0180-612130
www.diggels-eetcafe.nl

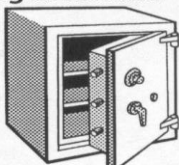

paul casteleijn
HOVENIERS ^{B.V.}

NIEUWE EN OCCASION BRANDKASTEN

rechtstreeks uit eigen fabriek!

CA. 500 STUKS
OP VOORRAAD

De fabrieksshowroom is dagelijks geopend
voor particulieren en bedrijven!

BRANDKASTENFABRIEK
N.A. VAN DEN HOVEN & ZN. B.V.
Bedrijfsterr. 'Ziedewij' 1 Barendrecht
Telefoon 0180-612988

Keukens van A tot Z

KEUKENSTUDIO
KONIJNENDIJK
BARENDRECHT www.konijnendijk.nl

Dorpsstraat 174 - 2992 AB Barendrecht
Bij de watertoren - Tel. 0180-611100
maandag gesloten - vrijdag koopavond

Noldijk 126 2991 VL Barendrecht
Tel. 078-6771123 Fax.078-6771118
www.paulcasteleijn.nl

Aannemers van grond-,
weg- en
waterbouwkundige
werken

Barendrecht - Tel. (0180) 61 35 22 - Fax (0180) 61 91 60
Postadres: Postbus 6 - 2990 AA Barendrecht

Contactblad

Inhoudsopgave

Van de redactie	2
<i>Berend Schooljan</i>	
Aan de lezers van het Contactblad	2
<i>Bas Romeijn</i>	
DVD Op school in de “Ouwe Groen”	3
<i>Nel den Otter</i>	
Uit D’Ouwe School geklapt	4
<i>Kees Vermeer</i>	
Feestlied Voedselcommissie Barendrecht	5
<i>Heleen Gietema</i>	
Van Hallehuis tot Vlaamse schuur	8
<i>Nel den Otter</i>	
Het vraagteken	16
<i>Corrie Ratsma</i>	
Middeleeuwse dijk Carnisselande	17
Verenigingsnieuws	18

Colofon

Het Contactblad is een uitgave van de Historische Vereniging Barendrecht en verschijnt vier maal per jaar. Overname van artikelen is uitsluitend toegestaan met bronvermelding.

Redactie: W. van Helden en J.E.J. Blinde jr.

e-mail: contactblad@kpnmail.nl

Sluitingsdatum inlevering kopij voor het volgende nummer: 31 augustus 2010

ISSN 0169-5460

Ledenadministratie

Voor aanmelding voor en opzegging van het lidmaatschap alsmede voor het doorgeven van een adreswijziging gelieve u contact op te nemen met de ledenadministratie:

Mw. N. Verschoor

e-mail: info@historischbarendrecht.nl

De contributie bedraagt € 17,50 per jaar. Een extra bijdrage is altijd welkom.

Op de voorplaat

Kunstwerk “Teruggevonden Dijk” (detail), foto Arco van der Lee, 2010. Zie ook het artikel op pagina 17.

Wim van Helden

Na 78 nummers van ons contactblad te hebben verzorgd en samengesteld heeft Berend Schooljan afscheid genomen als hoofdredacteur. Op een goede en verzorgde manier maakte hij het contactblad groot. Ook letterlijk, want onder zijn leiding veranderde de vorm van een klein A5 boekje naar het grotere A4 blad dat het nu is.

Berend probeerde altijd afwisseling in de artikelen te krijgen, maar was daarin wel afhankelijk van de geleverde kopij. Vaak moest een ingeleverd stuk nog helemaal uitgetypt worden, of werden stukken laat aangeleverd waardoor er weer tijdsdruk optrad om toch op tijd klaar te zijn. Ook zorgde hij voor eigen artikelen, die in een lange serie het blad vulden.

Ik heb altijd prettig met Berend samengewerkt. Nooit was een artikel te lastig of te lang, hij wist altijd wel een oplossing of een aanpassing.

Op de jaarvergadering heeft de vereniging afscheid genomen met een bos bloemen en een cadeaubon.

Gelukkig is er een vervanger voor hem gevonden in de persoon van Ewout Blinde. Hij is al bestuurlid met de taak van penningmeester en gaat het redactiewerk erbij doen. Dit geeft ook enkele verandering voor u als lezer en maker van artikelen. Het uiterlijk van het blad zal wat veranderen en kopij moet, als het even kan, digitaal worden aangeleverd. Dit kan op het adres: contactblad@kpnmail.nl. Lukt het echt niet om een e-mail te versturen, dan mag het via de brievenbus. Het adres is: Vlietweg 75, 2992 CR Barendrecht.

Ook kunnen we u melden dat we een nieuwe drukker hebben: Goud Drukkerij aan de Pascalweg in Rotterdam.

Berend, hartelijk bedankt! Ewout, succes!

Aan de lezers van het Contactblad

Berend Schooljan

U hebt het reeds gezien: het *Contactblad* heeft zich vernieuwd. Een nieuwe fase in het bestaan van het tijdschrift van de Historische Vereniging Barendrecht is aangebroken. Mijn naam zal daar niet meer aan verbonden zijn. In de afgelopen maand mei heb ik mijn werkzaamheden als redacteur van het blad neergelegd. Het *Contactblad* treedt thans ook het digitale tijdperk in met de daarbij behorende mogelijkheden van ontwikkeling van ons verenigingsblad, die ik u niet kan bieden. Deze vernieuwing vond ik daarom een mooie gelegenheid na bijna twintig jaren de fakkel over te dragen aan een deels nieuwe redactie.

Ik heb in die jaren het werk voor het *Contactblad* altijd met heel veel plezier gedaan en uw reacties, ook als zij kritiek bevatten, op hoge prijs gesteld, want zij stonden in dienst van het *Contactblad*, teneinde daarvan een steeds beter blad te maken.

Ik heb er het volste vertrouwen in dat ons *Contactblad* in de komende jaren met de nieuwe redactie almaar beter zal worden.

Bas Romeijn

Onze vereniging beschikt over een aantal smalfilms en videobanden die helaas door de technische ontwikkelingen niet meer afgespeeld kunnen worden, of zo ver in kwaliteit zijn afgenomen dat ze niet meer te vertonen zijn.

Omdat ik sinds november 2009 lid van de vereniging ben, heb ik mij, als amateur-videofilter, speciaal gericht op het restaureren en overzetten van deze films naar DVD. Voor mij een mooie manier om met mijn hobby bezig te zijn en deze films weer toegankelijk te maken. Daarnaast is het de bedoeling om ook nieuwe films te maken over thema's die passen bij de doelstelling van de vereniging.

Zo konden wij hierdoor op 12 december 2009 het speciaal gemaakte filmpje "Het 'Oude Dorp', van toen naar ... beschermd dorpsgezicht" vertonen bij de viering van het toekennen van de status Beschermd dorpsgezicht door de gemeente. Tientallen belangstellenden hebben deze acht minuten durende DVD toen aangeschaft. Met het batig saldo konden we gelijk een apparaatje kopen om VHS-videobanden te digitaliseren om ze daarna op de computer te kunnen restaureren. Dat kwam dus gelijk goed van pas.

De Ouwe Groen

Op één van de VHS-videobanden in het archief zag ik een filmpje over de voormalige Groen van Prinsterer-school die aan de Dorpsstraat heeft gestaan. Die was ooit op de video opgenomen door hem op een scherm te projecteren en tegelijkertijd het scherm te filmen. Dat geeft echter heel wat kwaliteitsverlies maar het was toen een betaalbare manier om het over te zetten naar een gangbaar systeem.

Daarna ben ik gaan zoeken naar het originele zwart-wit smalfilmpje, dat inderdaad aanwezig bleek. De beeldkwaliteit was nog uitstekend, maar juist dit soort kunnen we niet zelf digitaliseren. Daar zijn tegenwoordig bedrijven voor, die met speciale filmscanners beeldje voor beeldje opnemen. Dat lijkt heel duur, maar doordat het volledig geautomatiseerd gaat, valt dat gelukkig mee. Bij één van die bedrijven heb ik daarom de film laten digitaliseren en daarna zelf het filmmateriaal verder opgepoetst.

Het hoofd van de school was indertijd meester Den Hollander en via de familie Den Hollander kwam ik onder andere te weten dat van het gefilmde personeel meester Janssen nog in leven was. Die wist zich, als 88-jarige, de film nog te herinneren en kon er nog veel over vertellen. De film is omstreeks 1954/1955 opgenomen door meester Van Boven en geeft vooral een beeld uit het zevende en achtste leerjaar, het zogenaamde VGLO, maar er zijn ook veel kinderen uit de lagere klassen te zien. Bij het uitgaan van de school zijn er beelden van de Dorpsstraat.

Meester Janssen was gelukkig ook bereid om commentaar op de film in te spreken, zodat het beeld nu veel meer is gaan leven. Hierdoor beschikken we nu over een mooi verslag van het schoolleven uit die tijd.

Op het doosje staat een aquarel van het schoolgebouw die meester Den Hollander bij zijn afscheid kreeg. Het geheel is op DVD gezet en voor belangstellenden beschikbaar.

Om administratieve rompslomp te voorkomen kunt u hem bestellen door een enveloppe met een briefje met daarop 'DVD' en uw naam en adres, samen met € 10,00, af te geven op een van de openingstijden van D'Ouwe School, of per post op te sturen. Uw bestelling wordt dan aangemaakt en per post naar uw adres verzonden. Het batig saldo is voor volgende projecten van de vereniging.

Nel den Otter

Een leuk stukje Barendrechts dialect, gevonden in De Schakel van 40 jaar geleden (1970).

Prikkige prakkezaasies van Peet Punt

't Is messchien niet zo leuk om te hore voor de mense van de Schakel, maar ik lees lang niet altijd alles wat der in staat. Me'n heele leve hieuw ik niet zo bar veul van leze zie je, en zo komt dat.

Met Coba's is dat wat anders en das altijd al zo gewist. Zij het in heur tijd nog twee jaar langer na school gegaan as toen mos van de wet, omdat der meester zee, dasze zo merakels goed lere kon. Nou, das uitgekonne. Wat dat mens al niet afgeleze het in der leve! D'r het ze mijn porsie al zeuvenentachtig keer mee ingehaald.

Affijn, me zitte zaterdagsogches effe 'nen bakkie leut te doen onderwijl zij de Schakel zit te leze, en daar zee ze ineens: Nou, da's 'ok wat moois! Nou gaan

der 'en heel stelligie winkels in stee van 'en halleve, 'ok al 'en heele Dingsdag dicht.

Wavvoor?, zee ik, en toen zee ze: Om-dasze 'ok al Vrijdagsaves ope motte zijn en omdat 'et met 'et personeel en zo nogal moeielek word.

La'me ook es kijke zee ik toen, en ze gaf mijn het stuk van de krant.

Nou mot ik wel zegge, dat ik 'et 'en mooi geschreve stukkie vong. Ik docht nog es eve na en zee toen teuge Coba's: Ja meid, zee ik, da's nou eenmaal de nieuwe tijd: Korter werreke en meer verdienne. Da kajje zellef'an je AOW-gie 'ok merreke, of niet soms? Maar Coba zee toen, nou mot je es niet zo kort-zichtig weze man, der zit meer an vast.

Ik keek es na der en doch bij m'en eige: Je zou nog niet zegge dasze 'ok al vijfenzestig is. Noue me de tijd hebbe, ving ik et altijd nog casuweel om es passies met der te gaan kuiere met mooi weer of same na' de kerrek te gaan.

Maar affijn, om op die winkels terug te komme: Ik zee, 't is toch waar wat ik dernet zee, of niet? Allemaal korter werreke en zullie juist nog langer. Maar Coba zee, toen, dat is et 'em niet, Peet, der zijn niet zo veul winkels meer te vinde met zonder personeel. En net zo as bij de grote zake en fabrieke motte ze met 't aantal personeel dan 'ok rekening houe met de mederne ontwikke-ling. Toeneme 'n hortie geléje onverslags op 'n Dingsdag na Marrechies in 't ziekenhuis moste, haddeme hier geneens 'n blommegie kenne kope en die blom-meventers bij de ziekenhuize zijn knap an de prijs.

En denk 'es an Koosse, vléje week Dingsdag, toen die onverwachs sogches met die bus met andere mense van de zaak uit mogge? Toen hadtie geen filmpie voor z'en fototoestel en onderweegs kon die toch moeiluk vrage, of de sjaffeur effe erreges stoppe wou omdat 'ie nog 'n fillempie mos koope.

Schoolmeesterhuis 'D' Ouwe School' 1910

Maar da's 't enige niet. Jullie manne denke maar dat alles vanzelf in huis komt en op z'n plek, maar zo is 't niet. Ik ving, dasze 'en mens maar knap in de war stuure: den éene ope, den andere dicht. En weet jij wat ik 'ok vind?

Nou?, zee ik.

Dat ze 'n bietjie an 't verandere zijn, die winkeliers die nou wille sluite. Jare lang hebbe ze reklame gemaakt met: Koop in Barendrecht. Me hebbe toen nog eris 'en preissie gewonne met 'en sinterklaos aksie, weet je nog wel? Je mos toen 'n zin make, hoe was 'et 'ok weer. Met zoiets as van peperemunt tot diamant, bij de Barendrechse Middenstand of zo.

O ja, — en dan list'er nog iets. D'r most hier 'ok maar es 'en appeteek komme. Want de dokters hebbe 't zo merakels druk, dat je nou allenig maar tusse de middag en om 'n uur of vier vijf medisine ken komme hale. Dat gaat al net as bij die winkeliers. En dan nog voor zieke!

Ik doch, nou is 't wel genog, Coba, en ik zee: Nou meid, je ken 'et allemaal zo goed vertelle, dat mos jij dat nou maar es voor de Schakel schrijve. Ik doch da'k ze te pakke had, maar ik mork, dat ik de vrouwe nou nóg goed genog kon. Prompt zee ze der vlak overheen: Nee Peet, dat most nou juist jij as man maar es doen. Das goed voor je algemene ontwikkeling. Ik zee mens, bëjje nou gek! 'k Krijg ter nou 'et water al van in me hande. Maar ze hieuw vol en ja, wat doe je daar as man zijnde nou teuge.

Ik doch nog es eve na en toen doch ik: Eigelek nog geneens zo gek. Want ik loop zo nou en dan toch 'ok zo wel eres over 't een en 't ander te prakki-zere dat me niet anstaat.

As ze 't nou maar in de Schakel wille opneme, want dut word toch wel 'en angemokkelek karwei voor mijn. Affijn, 'k zel 'et maar prbere.

Nou en dat was 'et dan deuze keer. Ik denk wel de eerste en de leste.

Ajuu!

(Naam en adres bij redactie bekend)

Kees Vermeer

Temidden van allerlei knipsels, documenten en publicaties betreffende de Tweede Wereldoorlog vond ik in ons archief het onderstaande feestlied. Het lied is geschreven voor en gezongen tijdens de afscheidsavond van de Voedselcommissie Barendrecht op 21 juni 1945 in de zaal van Gebr. Zwaal aan de Barendrechtseweg.

De commissie is gedurende het laatste oorlogsjaar actief geweest met het verschaffen van voedsel aan hen die daar dringend behoefte aan hadden.

Door wie het lied geschreven en welke melodie als basis gediend heeft is mij niet bekend. Wellicht dat één van de lezers er meer over weet. Zo ja, laat het ons weten.

1. De Duitsers kwamen in ons land, halé, halo En zetten alles naar hun hand, halé, halo Ze deden allen hier alras Of ons eten slechts voor moffen was. Halé, halo, jaja, dat was toen zo.	7. Van wie dit kregen voor elkaar, halé, halo Zeg ik in enk'le regels maar, halé, halo Hoe of ze zich bij dat en dit Gedroegen als commissielid. Halé, halo, jaja, dat deden zij.
2. Het werd steeds minder elk jaar, halé, halo Vooral werd slecht het vijfde jaar, halé, halo En toen dan ook de winter kwam, Had niemand eten in de pan Halé, halo, jaja, dat was toen zo.	8. In een gezin, dat is toch waar, halé, halo Daar hoort nu eenmaal thuis een vaar, halé, halo We kunnen zeggen onze pa Dat was toch zeker Hettinga Halé, halo, ja dat was Hettinga .
3. Ook op ons dorp kwam grote nood, halé, halo Gebrek aan voedsel, 't daaglijks brood, halé, halo De oude Westdijk ging op pad En praatte hier en daar eens wat Halé, halo, jaja, dat deed ie zo.	9. Wij bukten onder zijn gezag, halé, halo, En zeg, dat hij er wezen mag, halé, halo Wij kind'ren, daarom een hoera Voor onze vader, Hettinga ! Halé, halo, voor Dominé Hettinga !
4. Hij bracht wat mensen bij elkaar, halé, halo Die zeiden: ja, dat doen we maar, halé, halo Wij geven soep en pap en melk Dat helpt allicht toch wat voor elk. Halé, halo, jaja, dat doen we zo.	10. Hollander schreef papieren vol, halé, halo Maar zorgde tevens voor de lol, halé, halo Een secretaris, die zijn hart, Geheel aan 't werk gegeven had. Halé, halo, aan 't werk gegeven had.
5. En 't is zowaar heel goed gegaan, halé, halo De erwten kwamen spoedig aan, halé, halo En dan de melk met bussen vol, Wat had dat comité een lol! Halé, halo, jaja, wat hadden zij een lol.	11. Hij was, 't is waar, een reuze vent, halé, halo En dé figuur in onze band, halé, halo Hij plaagde ieder, 't is gewis Maar steeds tot niemands ergernis. Halé, halo, dat deed ie zo.
6. De mensen vonden het wat fijn, halé, halo Ze wilden graag geholpen zijn, halé, halo En haalden allen dus weldra Op 't Plein, Fabriek of bij Vieba. Halé, halo, jaja, dat deden zij.	12. Daarom voor hem een extra lied, halé, halo Hij sloeg, maar pijn dat deed het niet, halé, halo Hij dreef, maar met een held're blik Hij dreef, maar niet onzinniglijk. Halé, halo, voor hem een extra lied!

13.
Er was nog iemand net zo glad, halé, halo
Die dus naar hem een aardje had, halé, halo
En ons, commissie, bleek alras
Dat **Reas** zijn gelijke was.
Halé, halo, wat waren we in ons sas!

14.
Zij gingen samen veel op pad, halé, halo
En vroegen dit en vroegen dat, halé, halo
En kregen ze niet ineens hun zin,
Dan gingen ze 'r nog een keer op in.
Halé, halo, er nog een keer op in!

15.
Zij wezen burgers op hun plicht, halé, halo
Die voor den naaste moet verricht, halé, halo
En drongen samen met dat al,
Zelfs door tot in der boeren stal.
Halé, halo, tot in der boeren stall!

16.
Financiën, dit bleek alras, halé, halo
Die kwamen ook heel goed van pas, halé, halo
En **van der Garde** zorgde wel
Dat gelden binnenkwamen, snel.
Halé, halo, jaja, daar zorgde hij voor.

17.
U moet dus weten, 't is gewis, halé, halo
Die Penningmeester was niet mis, halé, halo
Hoe kostbaar ook onz'arbeid was,
Hield hij nog over in de kas!
Halé, halo, nog over in de kas.

18.
Maar als je met veel resultaat, halé, halo
Aan voedingswerk beginnen gaat, halé, halo
Zorg dan voor mensen, die heel fijn,
Verbindingsmensen kunnen zijn,
Halé, halo, ja zorg daarvoor.

19.
Voor **van der Vorm** en voor **boer Mol**, halé, halo,
Daar hielden onze boeren vol, halé, halo
Te helpen aan het kost'lijk vocht,
Dat schaars op bonnen werd verkocht,
Halé, halo, ja de boeren hielden vol.

20.
Wie waren vaders voor de jeugd? halé, halo
De onderwijzers; 't is een deugd, halé, halo
Maar jonge moeders, 't is enorm,
Hún vader was toch; **van der Vorm**!
Halé, halo, dat was toch **van der Vorm**!

21.
En **Hooimeyer** zorgde, de fabrikant, halé, halo
Heeft hulp geboon aan allen kant, halé, halo
Want zijn fabriek en personeel
Gebruikten wij, was dat niet veel?
Halé, halo, jaja, was dat niet veel!

22.
Hooimeyer zorgde, ja 't is waar, halé, halo
Dat alles kwam heel netjes gaar, halé, halo
Daarom saluut aan deze man,
Die ook goed koekjes bakken kan!
Halé, halo, goed koekjes bakken kan!

23.
Van Gorp, die hield de moed er in, halé, halo
Al kreeg hij altijd niet zijn zin, halé, halo
Maar iemand met een moed zo sterk
Is niet te missen bij zulk werk.
Halé, halo, hij hield de moed er in!

24.
Heer **Maaskant** zorgde voor Smitshoek, halé, halo
En 't was ook nodig in die hoek, halé, halo
Tezamen met **van Oosterhoud**,
Dus liep het in Smitshoek niet fout.
Halé, halo, neen, neen, daar liep 'niet fout!

25.
Niemantsverdriet (P), die had het druk, halé, halo
Met '**t Rode Kruis**, tot ons geluk, halé, halo
't Vroeg veel, zeer veel van hart en hand
Van deze fell' Oranjeklant
Halé, halo, van deez' Oranjeklant!

26.
We kregen ook een mooie zaal, halé, halo
Om te vergaad'ren, iedre maal, halé, halo
We kregen zelfs de zaal om niet
Met hulp van **K. Niemantsverdriet**,
Halé, halo, ja van **K. Niemantsverdriet**!

27.
Maar feesten doen we op de zaal, halé, halo
Van onze trouwe werker, **Zwaal**, halé, halo
Maakt nu voor hem een luid kabaal,
En gaat dan straks weer aan den haal.
Halé, halo, dan straks weer aan den haal!

28.
Ook onze medewerker, **Stolk**, halé, halo
Streed voor de noden van ons volk, halé, halo
H. Stolk was altijd trouw present
Dat stemt ons allen zeer content.
Halé, halo, dat stemt ons zeer content.

29.

De een, die sleepte bij elkaar, halé, halo
't Schoolpersoneel, dat deelde maar, halé, halo
En dames met veel goede wil
Haalden van piepers vlug de schil
Halé, halo. van piepers vlug de schil!

30.

Zelfs bureaucraten hielpen mee, halé, halo
Vat en Vermaas, dat zijn er twee! halé, halo
Ze deden wel een beetje stout
En gaven erwten, vlees en zout
Halé, halo, ja wel een beetje stout.

31.

C. Dekker doet steeds trouw zijn plicht, halé, halo
Maar óns deed hij een oogje dicht, halé, halo
Zo kwamen wij voor kind'ren elk
Aan vele liters zoete melk.
Halé, halo, ja, aan liters zoete melk.

32.

't Gekarnde kwam van d'Heer **de Jong**, halé, halo
Nu maken wij een grote sprong, halé, halo
En melden wij op deze fuif;
Blijleven zorgde voor de klui!f!
Halé, halo, ja, voor een lekk're klui!f!

33.

Er was die tijd ook geen vervoer, halé, halo
Dat was voor ons een hele toer, halé, halo
Maar waren onze bussen vol,
Voor de transporten zorgde: **Tol!**
Halé, halo, dat deed ie met z'n knol.

34.

En last not least, die reuze kok, halé, halo
Met niemand kreeg ie 't aan de stok, halé, halo
M'n goeie mensen, 'k krijg nog trek
Als 'k denk aan deze lekkerbek!
Halé, halo, die kok was een cadeau!

35.

De rest nu vroeg ik bij elkaar, halé, halo
Ze werkte, zeg, met liefde maar, halé, halo
Alleen nog noem ik **Bertus Gouw**
Met d'and'ren bleef hij ons steeds trouw!
Halé, halo, hoera voor **Bertus Gouw!**

36.

En zingen wij nu tot besluit, halé, halo
De moffen zijn ons landje uit, halé, halo
De Tommy's kwamen in de plaats,
Die bráchten eten, zónder praats.
Halé, halo, ze deden 't zonder praats.

37.

En als die ook weer zijn gegaan, halé, halo
Dan zal het zonder hulp wel gaan, halé, halo
En blijft het voedselcomité
Steeds zonder werk, en tóch tevree
Halé, halo, jaja, en toch tevree.

38.

Dan nog als allerlaatste wens, halé, halo
Want dat hoopt elk verstandig mens, halé, halo
Dát wil er bij ons allen in:
Kom spoedig, **ONZE KONINGIN!**
Halé, halo, **LANG LEEV' DE KONINGIN!**

Heleen Gietema

Al een aantal jaren lees ik met belangstelling in dit blad de artikelen van de heer Groenenboom over Barendrechtse boerderijen en hun bewoners. Op de meeste boerderijen blijkt een ver familielid van mij gewoond of gewerkt te hebben. En zo vul ik mijn familiegeschiedenis aan. Dit was ook weer het geval bij het artikel over de Zuid Hoeve aan de Carnisseweg¹.

Maar hier trof mij naast familiebanden nog een heel ander onderwerp. Zo vermeldde de heer Groenenboom dat het boerderijtype waartoe de Zuid Hoeve behoorde, zijn oorsprong had in de grote kloosterschuur van Ter Doest in Vlaanderen. Nu ken ik deze kloosterschuur toevallig heel goed, omdat haar bouwheer, de orde der cisterciënzers, mijn bijzondere interesse heeft. En wanneer twee van je hobby's, mijn familiegeschiedenis op IJsselmonde en de kloosterorde der cisterciënzers, elkaar kruisen, dan word je natuurlijk erg nieuwsgierig.

Zo ging ik op zoek naar de oorsprong van de Barendrechtse boerderijtypen en hun eventuele cisterciënzer wortels. Een verslag van mijn bevindingen wil ik u niet onthouden, omdat in de loop der jaren vele voorbeelden van deze typen in dit Contactblad aan de orde zijn geweest.

Wil je iets weten over de geschiedenis van boerderijen dan kun je niet om de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heen. In een gloednieuw pand in Amersfoort beheert deze dienst een grote bibliotheek en documentatiecentrum. Hun hele bibliotheekbestand staat online en dat maakt het zoeken erg makkelijk. Alleen al over Nederlandse boerderijen bezitten ze 400 boeken en honderden artikelen. Zoek je echter alleen op Zuid-Holland, dan slinkt de voorraad aanzienlijk en kom je niet verder dan enkele tientallen. Gelukkig zijn daar goede en uitgebreide studies bij. Maar ook die studies tonen aan dat er voor Zuid-Holland een groot gebrek is aan gedegen bouwhistorisch boerderijonderzoek, terwijl de daarvoor in aanmerking komende boerderijen in snel tempo of verdwijnen of ingrijpend verbouwd worden. We kunnen niet anders concluderen dat de boerderij in Zuid-Holland, in tegenstelling tot haar zusjes in Friesland en Drenthe, niet in het centrum van de belangstelling staat. Ook tijdens het schrijven van dit artikel bleek mij dat verschillende historisch interessante boerderijen in de laatste tien, twintig jaar uit het Barendrechtse dorpsbeeld zijn verdwenen.

Bouwstijlen

De Nederlandse boerderijen zijn onder te verdelen in vijf hoofdgroepen:

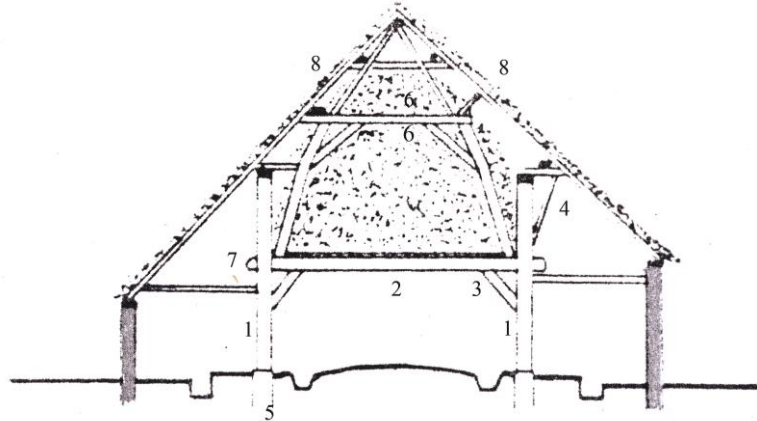
- de Friese huisgroep
- de Hallehuisgroep
- de Dwarshuisgroep
- de Zeeuwse schuurgroep
- de Vlaamse schuurgroep

De groepen onderscheiden zich van elkaar door een verschillende rangschikking van wonen, stallen en bergen. De boerderijen op IJsselmonde behoren alle tot de Hallehuis- en Vlaamse schuurgroep².

Het Hallehuis

Het hallehuistype, zoals dat in Midden- en West-Nederland voorkomt, heeft een lange ontwikkeling doorgemaakt. Aan de basis staat het *middenlangsdeeltje*, zo genoemd naar de situering van de deel. Van deze boerderij zijn in het Overmase slechts archeologische vondsten bekend, maar in het midden van het land komt zij nog veelvuldig voor. Dit type heeft een driebeukige opzet, waarbij de constructie word gevormd door een rij ankerbalkgebinten, waarvan de verticale balken de ruimte verdelen in een brede middenbeuk en twee smalle, lage zijbeuken. Een wand scheidt het woongedeelte van het bedrijfs gedeelte. In het achterhuis bevindt zich in de lengterichting van de middenbeuk de deel. Hier werd het koren gedorst, dat boven de deel op balken was opgetast (de tas). Het gedorst graan werd op de voorzolder boven de

woning opgeslagen, in de hoop dat de muizen niet zo ver zouden komen. In de zijbeuken stond het vee met de koppen naar de deel, waar vaak een voergoot aanwezig was, waarmee ook gedrenkt kon worden.

Driebeukig hallehuis. 1 stijl, 2 ankerbalk, 3 korbeel, 4 schoor, 5 poer, 6 kaspant, 7 oor en 8 gording (Huijts, 1995)

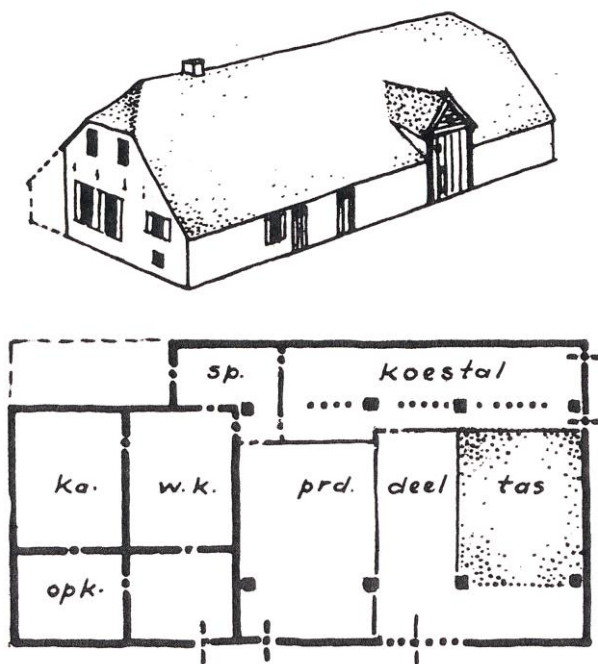
Achter de koeien was een groep waarin de mest werd opgevangen, die via mestluiken naar buiten werd geschept. De middenlangsdeel werd bereikt via grote deuren in de achtergevel. Het hooi werd in bergen op het erf opgeslagen.

De constructie

De constructie van deze boerderij kunnen we ons het beste voorstellen als een bouw pakket, dat in de werkplaats van de dorpsstimmerman werd gemaakt en van tekens voorzien, die aangaven hoe de balken geplaatst moesten worden³. Vervolgens werd het materiaal naar de bouwplaats gebracht waar het met behulp van burens en eenvoudige hijsmiddelen werd opgezet. Allereerst waren daar de stijlen, twee verticale balken, die aan de bovenzijde voorzien werden van een gleuf waardoor de uiteinden van de dwarsbalk, de ankerbalk gestoken werden. De uitsteeksels noemde men oren en hierin werden twee gaten geboord. Zo kon men met houten pennen de stijlen aan de ankerbalk verankeren. Op deze manier ontstond een jukvormig gebint. Men plaatste een aantal van deze gebinten achter elkaar op stenen poeren, de fundering, en verbond ze door dwarsbalken, de gebintplaten. Met schoren werden deze gebintplaten gestabiliseerd. Op dit gebint werd een driehoekig spant geplaatst dat met gordingen en sporen het dak droeg. Het gewicht van het dak, gedekt met riet of stro, werd door het gebint gedragen en voor maar een klein deel door de zijmuren. De achter- en voorgevel hadden geen dragende functie. Soms werd er geen ankerbalk gebruikt, maar een dekbalk. Deze werd niet door de stijlen gestoken, maar op de stijlen gelegd. Zo kon men hoger bouwen. Dit noemde men een dekbalkgebint. Oorspronkelijk waren de muren van deze boerderij van hout of leem. Midden 16e eeuw begint men in Zuid-Holland het woongedeelte in steen te bouwen, een echt statussymbool. De schuren bleef men nog lang optrekken van gepotdekselde houten planken.

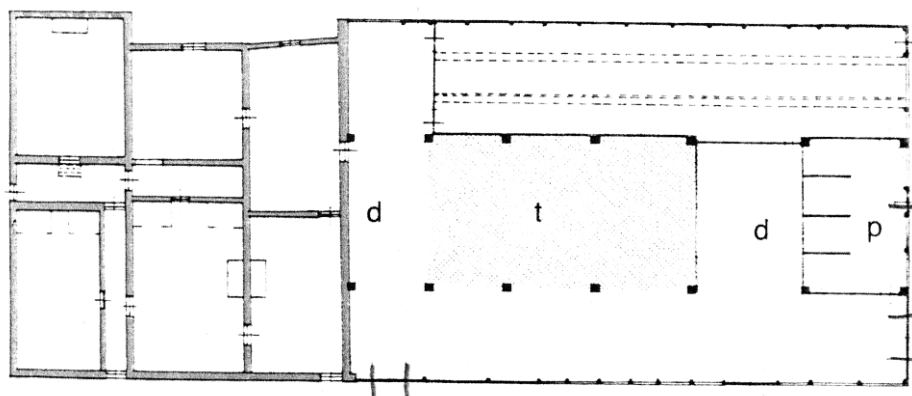
De typen

Uit het *middenlangsdeeltje* van het hallehuis ontstond ten zuiden van de Nieuwe Maas al in de 16e eeuw het *Overmase dwarsdeeltje*. Hierbij werden de deeldeuren niet in de achtergevel, maar in de zijgevel geplaatst. Omdat de zijgevel heel laag was, moest men een constructie maken in het dak om voldoende hoogte te krijgen. Dit noemde men een kapel en het zo ontstane boerderijtype werd daarnaar vaak kapelhuis genoemd. Zo kreeg men meer opslagruimte tegen de achtergevel en konden de wagens het midden van de schuur makkelijk bereiken. Deze vernieuwing had alles te maken met de vruchtbare grond in deze regio, waardoor men behoefte had aan meer opslagruimte. Ook het woongedeelte werd uitgebreid. Achter de woonkamer en de opkamer ontstond een woonkeuken met spoelkeuken. Tevens werd de koestal verbreed waardoor er ruimte ontstond voor een kruigang achter de koeien, zodat de mest via een deur in de achtergevel afgevoerd kon worden. In plaats van de mestluiken verschijnen er nu ook stalraampjes. Een mooi voorbeeld van een dergelijke boerderij heeft aan de Voordijk 406 gestaan⁴.

Tekening van de Overmase dwarsdeelboerderij Voordijk 406 (afb. 16 Hekker, 1986)

Volgens overlevering was in een stalraampje het jaartal 1621 aangebracht. Ook bij deze boerderij was het woongedeelte uitgebreid, waardoor men de zijkamer aan de voorkant moest afbreken om licht te krijgen in de woonkeuken. De boerderij is helaas afgebroken, maar in het nieuwgebouwde huis is de vorm bewaard gebleven.

Plattegrond van de Noordhoeve, Voordijk 397 (Huijts 1995)

Uit dezelfde periode als het kapelhuis stamt de Noordhoeve. Zij stond ook aan de Voordijk, ter hoogte van nummer 397, maar ook zij heeft de tand des tijds niet doorstaan. Uit de literatuur weten we dat ook deze boerderij een dwarsdeel bezat met twee inrijdeuren en een groot woongedeelte van wel zes kamers, waarbij nu ook een gang verschijnt tussen deze kamers, die uitkomt op een voordeur⁵.

Dat dit voorhuis zo groot was, is niet verwonderlijk, omdat de Noordhoeve tot de opheffing van het ambacht Carnisse in het begin van de 19e eeuw heeft gediend als onderkomen voor de schout en schepenen van Carnisse.

Zo werd in de 17e en 18e eeuw het dwarsdeeltype in Barendrecht aan de eisen van de tijd aangepast. Een mooi voorbeeld hiervan is de hoeve aan de Voordijk 412-414. Deze in 1728 gebouwde hoeve, op de plaats van een ouder type, vertoont alle kenmerken van het *nieuwe Overmase dwarsdeeltype*.

Nieuwe Overmase dwarsdeelboerderij met hogere zijmuren, Voordijk 412-414 (foto H.Gietema)

Hierbij werden de zijmuren hoger opgetrokken, zodat de deeldeuren onder de dakvoet kwamen te vallen en de kapellen niet meer nodig waren. Uiteraard leverde deze bouw hogere schuren op waardoor ook het hooi in de schuur opgeslagen kon worden. Dat dit ook bij deze boerderij het geval was, blijkt uit het gebruik van de roeden van de kapberg die in de schuur voor de vliering boven de koeien gebruikt zijn⁶.

In de loop van de 18e eeuw nam de behoefte aan grote schuren alleen maar toe. Het uitbreken van de runderpest in 1744/1745 betekende de genadeslag voor de veehouderij in deze streken, waardoor weilanden gescheurd werden en voor de akkerbouw in gebruik genomen. Door de grote vraag naar vlas vanuit Engeland nam de teelt van dit gewas grote vormen aan, zodat de behoefte aan opslagruimte nog verder toenam. Nog tot in de 19e eeuw kon het *nieuwe Overmase dwarsdeeltype* met zijn ankerbalkgebinten aan de behoefte aan grote schuren voldoen. Dat men in deze streken zo groot kon bouwen, heeft te maken met de nabijgelegen houtstapelplaats Dordrecht. Zo kon men beschikken over kwalitatief goed hout van de vereiste lengte. Met name voor de stijlen en de ankerbalken was dit van groot belang⁷.

De Vlaamse schuur

Toch had dit Overmase type enkele belangrijke nadelen. Hoewel de schuren op twee plaatsen voorzien werden van deeldeuren om de verschillende gebintvakken goed te kunnen bereiken, moest er veel gemanoeuvreerd worden om de zwaar beladen wagens in en uit de schuur te rijden. Toch was hier honderden jaren geleden al een oplossing voor bedacht. Midden 18e eeuw bereikte deze oplossing ook Barendrecht, na een lange tocht in tijd en afstand. Waar kwam die oplossing vandaan en wie waren de uitvinders?

De Cisterciënzers

Aan het eind van de 11e eeuw ontstond er in Bourgondië binnen de Katholieke kerk een beweging van hervormingsgezinde monniken. Dit leidde tot de vorming van een nieuwe kloosterorde: de cisterciënzers. Deze orde had het armoede-ideaal hoog in het vaandel. Deze monniken wilden met het werk van eigen handen in hun onderhoud voorzien en niet leven van giften van rijke en zeker niet van arme gelovigen. Ze vestigden zich op afgelegen plaatsen, ver van elke bewoning, om zich aan God te wijden. Zij streefden ernaar het klooster volledig zelfvoorzienend te maken, wat ook wel nodig was in verband met de geïsoleerde ligging.

Uiteraard was hun dubbele taak, de vervulling van hun godsdienstige plichten en het voorzien in hun dagelijkse levensbehoeften, wel een erg zware belasting. Zij probeerden dit op twee manieren op te lossen. In de eerste plaats namen ze lekenbroeders in hun abdijen op, die vrijgesteld waren van een groot deel van de kloosterdiensten. Deze broeders werkten op het land en in de stallen en voorzagen het klooster van de

eerste levensbehoeften. Daarnaast probeerden de kloosterlingen het werk op het land en in de werkplaats zo efficiënt mogelijk te organiseren. Zo kozen ze voor de meest productieve methoden op agrarisch gebied. Ze gingen over op het ploegen met paarden in plaats van ossen, waardoor er sneller gewerkt kon worden. Overal pasten ze vruchtwisseling toe, het zogenaamde drieslagstelsel. Hierbij bleef eens in de drie jaar het land braak liggen, terwijl in de andere twee jaren afwisselend zomer- en wintergraan ingezaaid werd. Deze vernieuwingen waren veelal niet de vinding van de cisterciënzers zelf, zo was het drieslagstelsel al bij de Romeinen bekend, maar zij waren wel degenen die dit over heel Europa verspreidden. Dit had alles te maken met de geweldige groei van de kloosterorde in de 11e en 12e eeuw. In 1098 begonnen met één klooster, waren dit er aan het eind van de 12e eeuw wel 600 verspreid over heel Europa.

Omdat zij de eenzaamheid zochten, werden ze meesters in het ontginnen van woeste gronden. Zij waren het die de onvruchtbare zandgronden langs de Noord- en Oostzee in cultuur brachten. In Vlaanderen hadden ze een groot klooster aan de kust: Ter Duinen en van daaruit werd, vlakbij Brugge, een nieuw klooster gesticht: Ter Doest. Deze kloosters hadden uitgestrekte bezittingen, hun veelal geschonken door de landadel, die via het aan God gewijde leven der kloosterlingen het eeuwige zielenheil hoopte te bereiken. De bezittingen van Ter Doest strekten zich uit tot op de Zuid-Hollandse eilanden, waar zij bij Hellevootsluis landerijen en een uithof in bezit hadden⁸. Zo deden de cisterciënzers hun invloed gelden tot in deze streken, waar hun efficiënte landbouwmethoden zeker van betekenis zijn geweest.

De kloosterschuur te Ter Doest

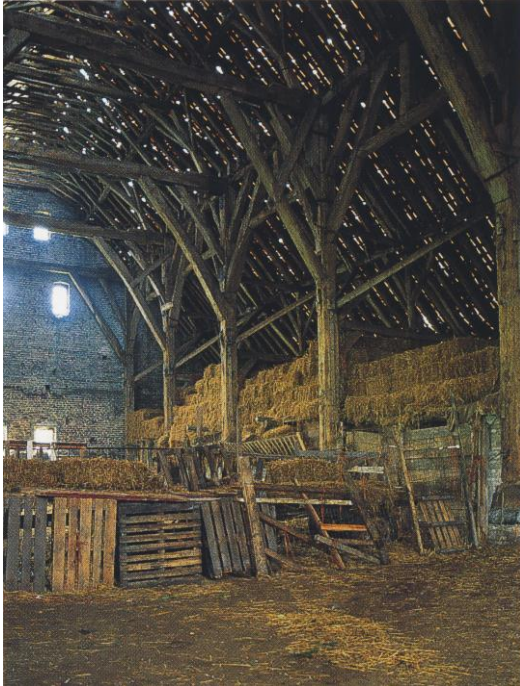
Voor het opslaan van de oogst en het huisvesten van het vee bouwde deze kloosterorde indrukwekkende schuren. In Vlaanderen moeten er tientallen gestaan hebben. Slechts enkele daarvan zijn over, o.a. de schuur van het klooster Ter Doest, gebouwd in de 13e eeuw.

Kloosterschuur te Ter Doest (foto H. Gietema)

Dit klooster werd rond 1570 verwoest door boeren uit Westkapelle en Ramskapelle, die in opstand waren gekomen tegen de Spaanse overheersing. Het klooster zelf verwerd tot een steengroeve, maar de schuur die zijn bestaansrecht aan de landerijen ontleende, liet men ongemoeid en heeft tot op de dag van vandaag een agrarische bestemming. De opzet van de schuur is identiek aan het hallehuis: driebeukig. Dat is niet zo vreemd als je bedenkt dat van 400 v. Chr. tot in de 15e eeuw langs de hele Noordzeekust driebeukige woonstalgebouwen zijn teruggevonden⁹. De cisterciënzers maakten gebruik van plaatselijke bouwmeesters en timmerlieden, zoals we ook kunnen zien aan de honderden op het gebint teruggevonden merktekens¹⁰. Uiteraard maakten die gebruik van de bij hen bekende constructiemethoden. Maar ook de cisterciënzerorde had zijn eigen inbreng. Pronkzucht was hen vreemd, maar eenvoud, kwaliteit en praktisch nut waren voor hen van heel groot belang. Dit resulteerde in een bakstenen schuur van grote afmetingen. Ze is 54 m lang, 20 m breed en heeft een nokhoogte van ongeveer 16,5 m. De kopegevels zijn voorzien van steunberen en lancetvormige nissen. Deze nissen geven de schuur een rank uiterlijk, maar zijn niet alleen als versiering bedoeld. Door de uitsparingen wordt de muur lichter en zo wordt het fundament minder belast.

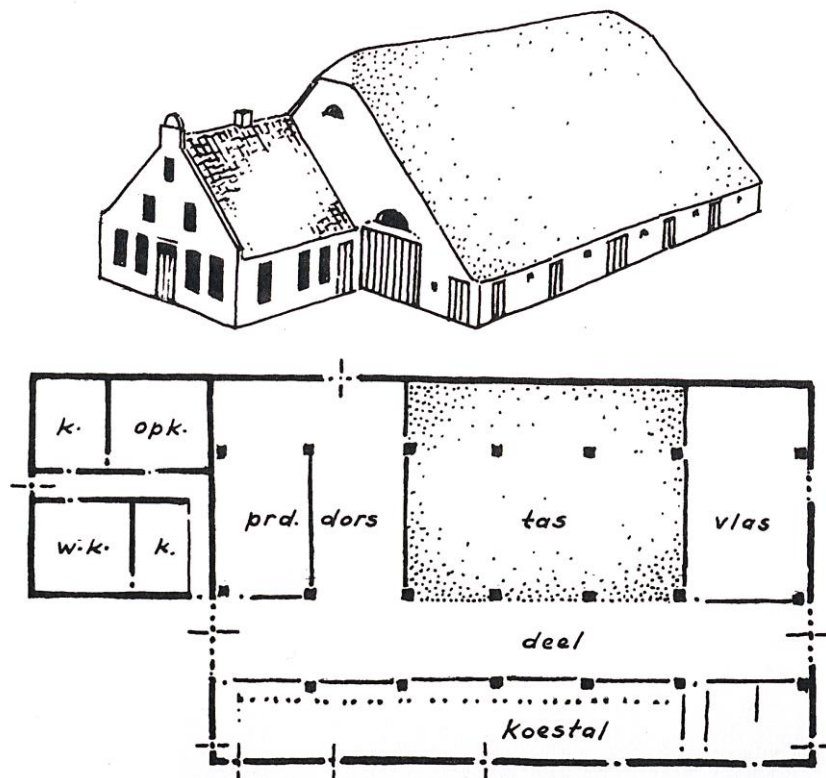
Het hele gebouw wordt gedragen door een houten gebintconstructie, zoals die ook voorkwam in de hallehuisboerderijen. Hier werd het gebint echter verankerd door een balk op de stijlen te plaatsen, een zogenaamde dekbalkconstructie. Het hele gebouw rust op twee rijen van tien stijlen, gefundeerd op stenen poeren van wel drie meter diep. De zo ontstane negen gebintvakken moesten natuurlijk goed bereikbaar

Het interieur van de schuur

zijn en daarvoor maakte men in de zijbeuk van de kopgevels grote deuren. Zo konden de zwaar beladen oogstwagens aan de ene kant naar binnen en aan de andere kant weer naar buiten rijden. Op die manier konden negen wagens, voor ieder gebintvak één, tegelijk lossen. In de drukke oogsttijd natuurlijk bijzonder efficiënt. Oorspronkelijk hebben waarschijnlijk beide zijbeuken zulke deuren gehad. Maar in de loop van de eeuwen heeft men daarvan enkele dichtgemaakt en is er ook een deur in de zijgevel bijgekomen.

Een dergelijke indrukwekkende, maar ook praktische schuur heeft natuurlijk de aandacht getrokken en de boeren tot navolging geïnspireerd. In de loop van de eeuwen zien we dan ook bij de boerderijen in Vlaanderen een losstaande schuur met steil dak en een ingang in de kop van de zijbeuk verschijnen. In het Land van Breda doet hij ook zijn intrede, maar dan geïntegreerd in de boerderij. En ten slotte vindt ook dit nieuwe type boerderij, het *Vlaamse schuurtype*, op de Zuid-Hollandse eilanden navolging. Deze boerderijen hebben niet alleen de inrit in de kop van de zijbeuk, maar ook de deel. Men spreekt dan ook van een zijlangsdeel.

Tekening van een boerderij van het Vlaamse schuurtype (afb. 18 Hekker, 1986)

Verspreiding in Barendrecht

Wanneer de eerste boerderij van dit type in Barendrecht verscheen, weten we niet. Op grond van de literatuur zou dit rond het midden van de 18e eeuw geweest moeten zijn.

Om iets meer te weten te komen over de verspreiding, heb ik de eerste kadasterkaarten van Barendrecht nauwkeurig bestudeerd. Deze zijn in de periode 1819-1832 opgetekend. En omdat een boerderij van het *Vlaamse schuurtype* met zijn inrit naast het huis aan de voorzijde van de schuur een goed herkenbare plattegrond heeft, is het mogelijk een schatting te maken van de in die periode in Barendrecht aanwezige boerderijen van dit type. Natuurlijk blijven er twijfelgevallen, maar meer dan acht heb ik er bij mijn onderzoek niet aangetroffen. In de eerste eeuw van zijn verschijnen is de opmars van dit nieuwe type dus bescheiden geweest.

Boerderij de Vrijenburg aan de Voordijk behoort tot het Vlaamse schuurtype (foto H. Gietema)

Het valt op, dat boerderijen die wij kennen als behorend tot het Vlaamse schuurtype met een zijlansdeel, zoals de Vrijenburg en de Westerhoeve aan de Voordijk, in 1832 nog dwarsdeelboerderijen waren. Bij herbouw na brand, zoals bij de Vrijenburg en bij modernisering, zoals bij de Westerhoeve, koos men voor het nieuwe type. Op de kaart is ook te zien dat de boerderijen van dit nieuwe type geen hooiberg op het erf hebben, terwijl die bij de boerderijen van het *dwarsdeeltype* nog volop voorkomt. De nieuwe schuren waren blijkbaar groot genoeg om ook het hooi binnen op te slaan.

Bij de bouw van deze grote schuren maakte men nog vaak gebruik van het traditionele ankerbalkgebint. Daarnaast deed nu ook het in Ter Doest gebruikte dekbalkgebint zijn intrede. Een mooie combinatie van deze twee constructies vinden we in de onlangs gerestaureerde hoeve aan de Middeldijk 90. Deze boerderij van het Vlaamse schuurtype is in 1860 gebouwd door Arij van de Linden. De linker zijbeuk is bijzonder hoog, zodat de beladen wagens makkelijk door de beuk heen konden rijden. Om voldoende verband te krijgen, is hier zelfs gebruik gemaakt van een dubbel ankerbalkgebint.

Maar in de andere zijbeuk, waar het vee stond, had men niet zo'n behoefte aan hoogte en heeft men voor een lagere stijl gekozen waarop de bovenste ankerbalk als dekbalk geplaatst werd.

Het dubbele ankerbalkgebint in de linker zijbeuk (foto H. Gietema)

De verspreiding van het Vlaamse schuurtype ging in Barendrecht dus niet bijzonder snel. Toch blijkt uit een onderzoek van de Vrije Universiteit dat in 1980 in IJsselmonde van de 123 onderzochte historische boerderijen er 50 tot het Vlaamse schuurtype behoorden en het waren juist deze boerderijen die voor het grootste deel nog als agrarisch bedrijf functioneerden¹¹. Kijken we naar de Rijks- en Gemeentelijke Monumentenlijst van Barendrecht in 2010, dan blijken daar 15 boerderijen op te staan, waarvan er 10 tot het Vlaamse schuurtype behoren. We kunnen hieruit concluderen dat dit, op een ontwerp van de cisterciënzers gebaseerde type uiteindelijk op grond van zijn praktische indeling de andere typen in deze contreien heeft verdrongen.

De boerderij aan de dijk

Naast het dwarsdeel- en Vlaamse schuurtype kent Barendrecht nóg een historische boerderijvorm. In de literatuur weet men deze vorm niet goed te plaatsen, maar ik zou dit het dijkttype willen noemen. Het gaat hier om boerderijen, die in de lengterichting vlak tegen de dijk aanliggen. En het is deze ligging, die de indeling bepaalt. Langs de Noldijk vinden we daar nog enkele mooie voorbeelden van, die alle behoort hebben aan de vlasserfamilie Visser. Het gaat hier om de boerderijen Noldijk 155-157, 126, 33 en 41.

Boerderij aan de Noldijk 126 met de deeldeuren achterin de schuur aan de dijk (opname uit 1967)

Deze boerderijen hebben gemeen dat ze een nuttig gebruik maken van de hoge dijk. Uitgezonderd de inmiddels afgebroken boerderij op nummer 33, hebben de schuren grote luiken aan de dijkzijde, waardoor zo vanaf de weg het vlas geborgen kon worden. De gebintvakken hoefden dus niet via de deeldeuren bereikt te worden. Deze zijn er wel, maar waren bedoeld om de dorsvloer te bereiken. Deze deuren konden zich in de zijgevel bevinden (nr. 126 en 41) of in de achtergevel, waarbij de dorsvloer zich in de middenbeuk bevond (nr. 157 en 33).

De schuren van deze boerderijen zijn voor een deel nog in hout opgetrokken, zoals dat in de 18e en 19e eeuw gebruikelijk was. De luiken zijn veelal in ramen veranderd, nadat de boerderijen hun agrarische bestemming verloren hadden.

Gaande mijn onderzoek ben ik met andere ogen naar boerderijen gaan kijken. Boerderijen bieden niet alleen een pittoreske woonomgeving, maar vertegenwoordigen voor Barendrecht een belangrijk stuk cultuurhistorie, dat niet alleen iets vertelt over het agrarische verleden van deze omgeving, maar ook over de in deze streken door de eeuwen heen ontwikkelde bouwkunst. Ik hoop dat u door mijn verhaal nog meer kunt genieten van deze bouwwerken.

- 1 P.Groenenboom, "Boerderij Zuid Hoeve, Carnisseweg 54 te Barendrecht", in *Contactblad van de Historische Vereniging Barendrecht* 119 (maart 2009) 2-13.
- 2 R.C. Hekker, "De boerderijtypen in Zuid-Holland", in *Holland Regionaal-historisch tijdschrift* 18e jrg. Nr 3 (1986), 160.
- 3 T. Blekkenhorst, H. Renes en R. Rommes, *Doorploegen. Gids voor historisch onderzoek naar het boerenbedrijf in de provincie Utrecht*. Utrecht, 2003.
- 4 Hekker, 1986, 175. Hekker geeft hier tevens een afbeelding van de toen nog bestaande boerderij. Hij spreekt van een gevelsteen met het jaartal 1620.
- 5 C. Huijts en L. Boot, in "Een boerderij van de Zuidhollandse eilanden" in *Jaarboek Nederlands Openluchtmuseum I* (1995) 232.
- 6 R.C. Hekker, "De ontwikkeling van de boerderijvormen in Nederland" in: *Duizend jaar bouwen*. Amsterdam, 1957. dl. 2, 265.
- 7 C. Huijts, L. Boot, "Een boerderij van de Zuidhollandse eilanden", in *Jaarboek 1995, Nederlands Openluchtmuseum*. Arnhem, 1995. 231
- 8 <http://www.obr.rotterdam.nl/Rotterdam/Openbaar/Diensten/GWR/BOOR/documenten/BOORnieuws10.pdf>
- 9 H. Janse, "De abdijshuur van Ter Doest" in: *Bulletin en Nieuws-Bulletin Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond, zesde serie* 17e jrg. (1964).195.
- 10 D. Nuytten, "Bouwhistorisch onderzoek van de voormalige abdijshuur van Ter Doest" in *Bulletin Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond jrg. 104 nr 2/3* (2005). 58-74.
- 11 P.W. van Olm, A. Stierman, *IJsselmonde een landschapsecologische studie*. Amsterdam, 1980. Hoofdstuk IX.

Het Vraagteken

Nel den Otter

Graag willen wij weten wat dit voor rekje is en waar voor het gebruikt werd. Het is ca. 80 cm hoog en 80 cm breed.

Wie kan ons helpen?

E-mail: info@historischbarendrecht.nl.

Corrie Ratsma

Vrijdag 11 juni 2010 heeft wethouder Bas Nootenboom in Carnisselande een kunstwerk met een educatief karakter onthuld. Het is van beeldend kunstenaar Ferdinand Sikken (foto) en staat aan het Havenhoofd. Het tracé van de teruggevonden middeleeuwse dijk van Carnisse wordt erin verbeeld. Dat gebeurt door middel van een uitgefreesde lijn in een roestvrijstalen plaat met het huidige stratenplan.

Volgens archeologen van Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam (BOOR) lag aan en op deze dijk bewoning van het in 1373-1375 verdrongen dijkdorpje Carnisse. Dit Carnisse lag in de Riederwaard, een grote door een ringdijk omgeven polder. Hierin verdrongen in dezelfde periode ook onder andere Barendrecht en Pendrecht.

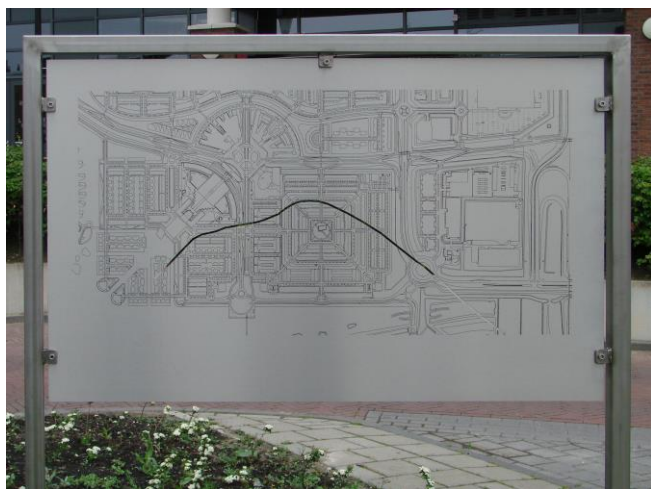
De oorspronkelijke plaats van deze drie dorpjes is tot nu toe niet bekend. Wel kwamen er door voortgaand archeologisch onderzoek voor Carnisse en Barendrecht steeds meer aanwijzingen voor een lintbebouwing aan en op de dijk. De dijk van Carnisse loopt door de akkers ook naar het oosten door en lijkt te gaan in de richting van 'Den Ouden Dijk'. Dat is de plaats van een na de overstromingen – ook van 1421 – overgebleven eilandje, behorend tot het verdrongen Barendrecht. Het is terug te vinden op oude kaarten en is in 1650 in de bedijking van de Zuidpolder opgenomen. De nieuwe begraafplaats in die omgeving draagt dezelfde naam!

Ook aan de Kilweg zijn in 2005 sporen van deze middeleeuwse dijk met bewoningsresten uit het begin van de 14e eeuw aangetroffen. De aanleg moet tussen 979 en 1187 hebben plaatsgevonden. De top van de dijk is in de overstromingen verdwenen, waarna er tot 1650 een stevig kleipakket op werd afgezet. Dat verklaart de ondergrondse ligging ervan.

De Carnisseweg vormde destijds de scheiding tussen Carnisse en (West-)Barendrecht. We mogen deze plaats ten oosten van de Carnisseweg dus aan (West-)Barendrecht toeschrijven.

Bij werkzaamheden aan de Ziedewijdssekade werden door de Historische Vereniging al eerder vondsten van rond 1400 gedaan, nader onderzoek door BOOR leverde een boerderijplaatsje uit die tijd op.

Al deze gegevens brengen het oplossen van de puzzel van de in de middeleeuwen verdrongen dorpjes Carnisse en Barendrecht steeds dichterbij.

Meer weten over het waarom van het onderzoek door BOOR en de resultaten daarvan, de bijdrage van de Werkgroep Bodemonderzoek van de HVB daarin, de deelname van de Historische Vereniging in de ontwikkeling van het kunstwerk over de teruggevonden dijk enzovoort? Maak een afspraak met iemand van de HVB op dinsdag tussen 10 en 16 uur of op de eerste zaterdag van de maand tussen 10 en 13 uur. Telefoon 0180-618142 of e-mail info@historischbarendrecht.nl.

Notulen van de Algemene Ledenvergadering van 11 mei 2010

Er zijn zes bestuursleden en 13 leden aanwezig.

Afwezig met kennisgeving: de heer J. Kooy, de heer W. Groenenboom en mevrouw Righold - Dam.

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen welkom. Hij bedankt alle medewerkers van de werkgroepen voor hun inzet.

Er worden twee agendapunten toegevoegd.

- 1) Afscheid van de heer B. Schooljan
- 2) Voorstel om de heer J. Verschoor aan te stellen als bestuurslid

De notulen van de vorige ledenvergadering worden goedgekeurd.

Er zijn geen binnengekomen stukken.

Het Contactblad zal bij een andere drukker ondergebracht worden. Digitale aanlevering van de kopij is daarbij noodzakelijk. De heer B. Schooljan heeft hiervoor niet de benodigde apparatuur. In goed overleg is besloten dat de heer B. Schooljan de redactie van het Contactblad overdraagt aan de heer J.E.J. Blinde.

De heer B. Schooljan wordt hartelijk bedankt voor zijn jarenlange enthousiaste inzet en ontvangt als dank een bos bloemen en een cadeaubon.

Het jaarverslag van de secretaris wordt goedgekeurd.

De jaarverslagen van de werkgroepen worden goedgekeurd.

De penningmeester licht zijn jaarverslag toe. Er is een nadelig saldo van ruim 1000 euro. De energiekosten zijn gestegen, zo ook de kosten voor het Contactblad. Er zijn minder inkomsten uit de contributie.

Het vermogen is ruim 10.000 euro.

De kascontrolecommissie, bestaande uit de heer H.H. Roekx en mevrouw N. Verschoor is niet bijeen geweest. De heer Roekx is niet aanwezig op de vergadering. De penningmeester heeft mondeling overleg gehad met mevrouw Verschoor, die de administratie in goede orde heeft bevonden.

De penningmeester wordt décharge verleend.

De nieuwe kascontrolecommissie zal bestaan uit mevrouw N. Verschoor en de heer A. van Helden.

De heren D. Mooyaart en W. van Helden en de dames M. de Bruijn, J.P. Schaap en J.Verboom zijn aftredend. Allen worden herkozen.

De heer H. Verschoor wordt middels handopsteking met algemene stemmen gekozen als nieuw lid van het bestuur. Hij zal leiding gaan geven aan een groep, bestaande uit zes personen, die het hedendaagse beeld van Barendrecht digitaal voor het nageslacht gaat vastleggen.

Het beleid van het bestuur is gericht op het digitaliseren van de huidige collectie en het aanleggen van een nieuwe fotocollectie.

Gezien de uitbreiding van de werkgroepen en het combineren van een aantal werkzaamheden zal er vaker overleg plaatsvinden tussen de werkgroepen.

De begroting wordt besproken. In verband met onzekerheid over de hoogte van de gemeentelijke subsidie in de komende jaren wordt de begroting voor 2011 aangepast: de subsidieopbrengsten zullen worden verlaagd. Dit wordt gecompenseerd door verlaging van de kosten voor het Contactblad, aangezien de nieuwe drukker het drukwerk voor een aanzienlijk lager bedrag heeft geoffreerd dan de huidige drukker, Delta.

De contributie blijft 17,50 euro.

Voortstel uit de vergadering: lidmaatschap van de vereniging in de vorm van een cadeaubon.

De gemeente heeft een verzekering voor vrijwilligers. Wat de dekking precies is zal worden nagegaan bij de gemeente.

De computers en andere digitale apparatuur is verzekerd tegen diefstal en brandschade. De collectie is onvervangbaar dus moeilijk te verzekeren. Er kan eventueel een verzekering afgesloten worden voor kostbare stukken. De verzekering dekt in zo'n geval de replicawaarde.

Na een korte pauze worden drie filmpjes gedraaid die door de heer B. Romeijn gedigitaliseerd zijn.

Einde vergadering 22.00 uur

Barendrecht anno 2010 wordt dit jaar gefotografeerd

Wie wil graag hobbymatig fotograferen? Dat was onze oproep die we op onze website en in het Contactblad van maart jl. plaatsten. Een vijftal nieuwe vrijwilligers gaf zich spontaan op om de komende tijd het Barendrecht van 2010 te fotograferen, zodat we een goed fotobestand kunnen opbouwen van het Barendrecht van onze tijd.

Op 10 mei hebben we gezamenlijk Barendrecht keurig verdeeld in zes delen. Met vijf vrijwilligers is dus nog één deel beschikbaar; daarom zal het fijn zijn dat er nog één fotograaf bij komt. Dus fotograferen, kom bij ons en meld je aan, je bent heel hartelijk welkom!

Wij zijn hier heel blij mee, want Barendrecht verandert snel. We zeggen zo snel tegen elkaar: weet je nog wel hoe het “toen” was? En dat “toen” is soms nog maar enkele jaren geleden. Zo snel kan het immers gaan. Het is heel fijn om in een dynamische gemeente te wonen, maar daarom moet je het ook vastleggen op de gevoelige plaat (om maar eens een historische woordspeling te gebruiken).

Wij wensen Arie, Leo, Joke, Ad en Liesbeth heel veel succes!

Dorpsstraat 188 anno 1955 ...

... en anno nu.

Historische Vereniging Barendrecht

D'Ouwe School, Dorpsstraat 150-150a, 2992 BE Barendrecht

ING Bank N.V. rekeningnummer 2530926

☎ 0180-618142 – info@historischbarendrecht.nl – www.historischbarendrecht.nl

Algemene informatie: mw. J.W.M. Verboom

Openingstijden

Archiveren Oud Barendrecht elke eerste zaterdag van de maand van 10.00 tot 13.00 uur;
elke dinsdag van 10.00 tot 15.30 uur op afspraak, mw. De Bruijn
Genealogie elke eerste zaterdag van de maand van 10.00 tot 13.00 uur
Tentoonstellingen elke eerste zaterdag van de maand van 10.00 tot 12.00 uur;
elke derde zaterdag van de maand van 14.00 tot 16.00 uur
Afgifte goederen elke dinsdag van 10.00 tot 15.30 uur

Bestuur

Voorzitter D. Mooyaart
Secretaris mw. J.W.M. Verboom-van Geenen
Penningmeester J.E.J. Blinde jr
Leden mw. M.H. de Bruijn-Veenman
W. van Helden
J. Kooy
mw. J.P. Schaap
J. Verschoor

Ledenadministratie

mw. N. Verschoor

Contactpersonen werkgroepen

Archiveren Oud Barendrecht en Genealogie

mw. M.H. de Bruijn-Veenman
mw. J.P. Schaap
F. van Heest

Barendrecht van vroeger op ansicht, foto en film

Algemeen A.G. van de Garde
T.D. van Wijk
Digitaal fototeam P. Slinkert
J. Verschoor
Films B. Romeijn

Bibliotheek en Archief

C.W. Vermeer

Bodemonderzoek

Algemeen T.C. Blinde
Beheer vondsten en documentatie
vóór 1995: mw. C.G. Ratsma-Stouten
na 1995: L. Louwerse

Monumentenzorg

J. Kooy

Nieuws- en Advertentieweekblad De Schakel

mw. N. den Otter

Restauratie en onderhoud

A. den Otter

Tentoonstellingen

mw. J.W.M. Verboom-van Geenen

Voorwerpen

W.M. Groenenboom

Website-beheer

P. Dreef (Dreef-IT)

Doe eens een lidmaatschap cadeau!

Wilt u een jarige vriend of familielid eens een bijzonder geschenk geven?
Doe dan een jaar lidmaatschap van de Historische Vereniging Barendrecht cadeau!

Vul onderstaande gegevens in en stuur deze bon naar:
Historische Vereniging Barendrecht, Dorpsstraat 150a, 2992 BE Barendrecht
Het mag ook per e-mail: info@historischbarendrecht.nl

Gegevens nieuw lid

Naam: _____
Adres: _____
Plaats: _____
Telefoon: _____
Geboortedatum: _____

Uw gegevens

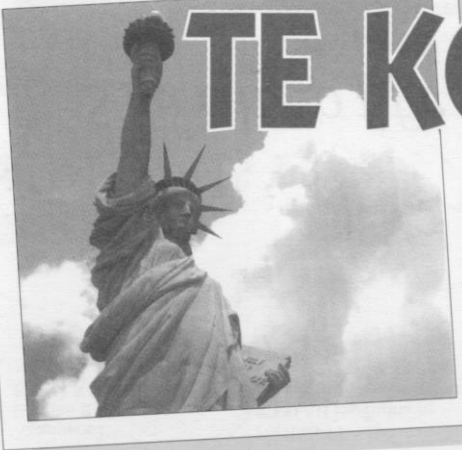
Naam: _____
Adres: _____
Plaats: _____
Telefoon: _____
(i.v.m. subsidie)

- ☐ Kruis dit aan, als u het op prijs stelt het nieuwe lid zijn eerste exemplaar van het *Contactblad* zelf te geven.
U ontvangt dan de eerstkomende uitgave van het *Contactblad* op uw adres.

KRAIMA
TEXTIEL

Middenbaan 81
Barendrecht

TE KOOP

Als makelaar en taxateur weet Frits Markus 'Markant' wat er in de onroerend goed wereld te koop is. Natuurlijk niet het Vrijheidsbeeld. Maar de makelaarskennis is bij 'Markant' wel in huis om alle andere projecten aan te kunnen. Wilt u een huis verkopen of zoekt u een ander huis, wenst u een zorgvuldige taxatie of een objectief hypotheekadvies kom dan gerust eens langs. Graag bespreken wij met u de mogelijkheden en voordelen die 'Markant' u kan bieden.

U vindt 'Markant' aan de Middenbaan 94. 'Markant' is geopend van maandag tot en met zaterdag!

Markant
FRITS MARKUS MAKELAAR & TAXATEUR O.G.

NVM

Middenbaan 94 - 2991 CT Barendrecht. Tel.: 0180 - 620 099 Fax: 0180 - 611 585

Barendrecht (0180) 613 047
Ridderkerk (0180) 468 222

Witter-Elektrotechniek

Koolmees 29
2986 VB Ridderkerk

Telefoon: 0180 - 423382
Mobiël: 06 - 22395062

DÉ SPECIALIST IN VERF BEHANG RAAMDECORATIE GORDIJNSTOFFEN EN TAPIJT

deco
HOME

Andeweg BV

Dorpsstraat 129, 2992 BD Barendrecht
Tel.: 0180 - 61 33 46, Fax: 0180 - 61 72 34

Van Pelt ELEKTRA
Hoefslag 65, 2992 VG Barendrecht
Voor uw wasautomaat, enz.
0180-614100

HOUTHANDEL

Fa. GEBR. MULDER

VUREN-GRENENHOUT-DEUREN-PLATEN

Ziedewij 3
2991 LA Barendrecht
Tel. 0180 613173
Fax 0180 611342

GROENTE- EN FRUITHAL HANS VERMAAS

ZIEDEWIJDSEDIJK 41
BARENDRECHT

TEL. 0180 - 611655

DE HELE WEEK VERS EN VOORDELIG !

SBV
Forensics

SBV Forensics B.V.
Singel 211
3311 KR Dordrecht
Tel. 078-632 08 60

Postbus 15
3300 AA Dordrecht
Fax 078-614 12 72

De puzzel compleet. Elk stukje op zijn plaats

SBV Forensics is een deskundige, multidisciplinaire en bovenal onafhankelijke private dienstverlener op de terreinen van het voorkomen, onderzoeken en/of herstellen van onregelmatige, onrechtmatige en/of strafbare gedragingen in een voornamelijk financieel-administratieve context.

Voor onder meer fraudeonderzoek, procesondersteuning, faillissementsonderzoek en schadeberekeningen kunt u bij ons terecht. Bezoek onze website voor een uitgebreid overzicht van onze diensten, artikelen en nieuwsberichten.

www.sbv-forensics.com

0900-fraudevrij

info@sbv-forensics.com

**Hier kan
uw advertentie
staan!**

Voor inlichtingen:

Nel Verschoor

Tel. 0180-617962

n.verschoor3@kpnplanet.nl

Aannemingsbedrijf

J. BEVELANDER

- aanbouw
- verbouw
- nieuwbouw
- onderhoud

Bijldorp-zuid 3 - 2992 LD Barendrecht - Tel (0180) 61 98 32
bevelander@solcon.nl - www.jbevelander.nl

KERAMIEK
KUNSTHANDEL
LAMPENKAPPEN
LIJSTENMAKERIJ

VAN BEEST KERAMIEK VOF
DORPSSTRAAT 153
2992 BD BARENDRECHT
TEL 0180-611831

OPENINGSTIJDEN:
WO T/M VR 10.00-12.30 EN 12.30-17.30
VRIJDAGAVOND 19.00-21.00
ZATERDAG 10.00-17.00

DEZE ADVERTENTIE IS BIJ
INLEVERING VIJF EURO WAARD

Rijsdijk, Strijen (078) 674 1801
674 45 15

Voor uw vrachtk
zand, grind, grond of
mijnsplit en andere
verhardingen

Van der Linden

**Internationaal Transport
Agrarisch Loonbedrijf
Garagebedrijf**

Koedood 27 Barendrecht Tel. (0180) 612911 Fax (0180) 620391

Barendrecht

3 Etage's
dier- en hobby-
plezier!

Winkelcentrum Middenbaan 56-62

tel: 0180 - 617613

www.wesdijk.nl

**In het centrum van Barendrecht
moet u zijn voor:**

- * Centrale verwarming
- * Vloerverwarming
- * Warmwatertoestellen
- * Gashaarden en gevelkachels
- * Oliegestookte Zibro Kamin kachels
- * Installatiematerialen
- * IJzerwaren en tuinartikelen
- * Machines en gereedschappen

*Koop bij de zaak, waar u slaagt
Bij de vakman met 85 jaar ervaring*

2e Barendrechtseweg 184 - Telefoon 0180-61 28 66 - Telefax 0180-62 07 04

